

Avsiktsförklaring: Mittuniversitetet – ett universitet i Saepmie

Inledning

Mittuniversitetet är beläget mitt i det sydsamiska området i Saepmie. Universitetets samiska namn är Gaskeuniversiteete. På universitetet finns idag ett spritt antal forskare som på olika sätt ägnat sig åt frågor som berör samer, men universitetet saknar en samlad satsning på forskning och utbildning som genomförs i samverkan med det samiska samhället och på ett sådant sätt att det gynnar den sydsamiska kulturen, dess samhälle och språkets utveckling och fortlevnad.

Regeringen har som mål att stärka den samiska befolkningens rättigheter och mandat. Det är Mittuniversitetets avsikt att utveckla forskning och utbildning för samiska frågor på Mittuniversitetet och på så vis också stärka universitetets roll som ett universitet mitt i samiskt område och samtidigt bidra till att stärka det sydsamiska samhällets ställning både i Sverige och i Saepmie. Genom att fokusera på det sydsamiska området kompletterar vi den samiska forskning som bedrivs bl.a. vid Umeå universitet och vi förankrar forumet inom Mittuniversitetets verksamhetsområde. En viktig utgångspunkt är ett tydligt avståndstagande från den rasistiska och objektifierande forskning om samer som tidigare skett både i Sverige och Norden. En förutsättning är också att den verksamhet som bedrivs vid universitetet, både forskning och utbildning, som på ett direkt sätt berör samer ska förankras eller genomföras i samverkan med det samiska samhället på ett sådant sätt att tidigare generationers missgrepp inte upprepas. Mittuniversitetet ska bidra till den internationella utvecklingen av det dekoloniserande arbete som idag sker vid universitet över hela världen. Strategier för dekolonisering utarbetas redan av lokala och regionala institutioner som regioner och kommuner i Jämtland, Härjedalen och Västernorrland. Det är därför viktigt att universitetet både följer med i och bidrar till denna utveckling då det finns ett växande behov av kompetens i form av kunskap om, och tillämpning av urfolksperspektiv inom alla ämnesområden.

Forskningen vid MIUN kring samiska frågor är bred och inbegriper flera ämnen i båda fakulteter, men kan ytterligare breddas och fördjupas. Detta bör ske genom att synliggöra samisk närvaro i regionen, historiskt och i nutid, väcka forskningsfrågor för att öka kunskapen kring det sydsamiska och genom forskningsresultaten stärka den samiska gruppens representation i utbildning, näringsliv, kultur och historieskrivning.

Bakgrund i regionen

Nyligen har Sundsvall och Örnsköldsvik blivit samiskt förvaltningsområde och i Östersund planeras Sametingets parlamentsbyggnad och i samband med det ett samiskt museum i sydsamiskt område. Från regionens kommuner efterfrågas utbildningar inom skola och omsorg med inslag av samisk kultur. Jämtland-Härjedalen och Västernorrland, med Östersund som central ort, är ett traditionellt, samiskt område som under senare tid fått förnyad status och kraft. Inte minst märktes detta under Staare2018, det jubileum som genomfördes till minne av det första samiska landsmötet på svensk sida Saepmie 1918. Vid jubileet samlades samer från hela Saepmie och andra för möten, samtal, diskussioner och nöjen. Såväl samer som övriga samhället vittnar om den kraft som uppstod vid jubileet och flera processer har tagit vid eller skapats till följd av det. Samma frågor diskuteras fortfarande, nu som det gjorde då. Mittuniversitetet har ett stort ansvar att vara en del av utvecklingen av det samiska arvet i regionen och i större utsträckning synkronisera utbildning och forskning vid lärosätet kring sydsamiska frågor och beröringspunkter. Stiftelsen Gaaltije har de senaste åren varit en stark samlande kraft i det samiska samhället och ett forum vid Mittuniversitetet skulle möjliggöra ett viktigt och nära samarbete med kontinuitet.

Mittuniversitetet befinner sig och verkar i samiskt förvaltningsområde där åtta av kommunerna i Jämtlands och Västernorrlands län är samiska förvaltningskommuner. Som sådana måste kommunerna leva upp till vissa krav i lagstiftningen. Mer viktigt är kanske att visa ambitioner utöver dessa lagkrav. Mittuniversitetet skulle, som enda universitet i detta samiska

förvaltningsområde, kunna visa tydliga ambitioner och ansvar för sin position i området.

Vad vill vi göra?

Identifiera

Vi vill i samarbete med samiska organisationer och kommunala verksamheter identifiera Mittuniversitetets roll i samiskt område och utifrån detta bidra till ökade kunskaper om och för det samiska samhället. På så vis kan skapa en kritisk massa och som kan fungera som en arena för kontakter och utgångspunkt för nya projekt. Vi har för avsikt att ta aktiv del i det internationella nätverk kring samarbeten mellan urfolk och universitet som vuxit fram de senaste årtiondena.

Utbilda

Vi vill öka kunskapen om det samiska samhället i universitetets befintliga utbildningar för att på så vis stärka den framtida kompetensen om Saepmie inom både offentlig och privat sektor. Vi vill undersöka förutsättningarna för, och starta kurser och utbildningar som har ett specifikt samiskt fokus, detta dels för att erbjuda utbildning som är relevant för samer, dels för att kunna bidra med kompetensförsörjning till såväl befintliga som framtida samiska verksamheter inom vårt geografiska verksamhetsområde, som t.ex. sametingets parlamentsbyggnad och ett samiskt museum.

Forska

Vi vill bidra till forskning relevant för samer och Saepmie. Det bedrivs redan idag dylik forskning vid Mittuniversitetet men den behöver öka, samordnas internt och i större utsträckning göras i samverkan med samiska organisationer.

Synliggöra

Vi vill lyfta fram samiska frågor och Mittuniversitetet som ett samiskt universitet i sydsamiskt område. Redan nu finns mycket forskning som behöver föras ut till övriga forskningsvärlden, skolvärlden och allmänheten. På så sätt kan universitetet även synliggöras som ett tydligt utbildningsalternativ i urfolksfrågor och en plats för samisk kunskap.

Målsättning

Målsättningen på längre sikt är att Mittuniversitetet ska vara ett universitet med självklar forskningsanknytning till det samiska samhället och samiska organisationer. Forskningen ska i förlängningen bli en självklar del av den globala urfolksforskningen och tillsammans med andra akademiska aktörer inom samiska studier i Norden ligga i framkant för en akademisk dekolonisering av universiteten i Saepmie.